

An Analysis of Creative City Policy in Chaharmahal and Bakhtiari Province

Bashir Beygbabaye*

*Corresponding Author, Assistant Prof., Department of Geography and Urban Planning, Malekan Branch, Islamic Azad University, Malekan, Iran. E-mail: bashir_beygbabaye@yahoo.com

Jamalaldin Hosenimotlag

Department of Geography and Urban Planning, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran. E-mail: hoseinija465@yahoo.com

Abstract

The creative city is mainly associated with human capital and its historical monuments are emphasized, and if we come. To classify this creative city, we see that we are faced with two categories of creative cities or two creative floors. Some are producers of ideas and some are users of ideas and investors. In Chaharmahal and Bakhtiari province, the creative citizen has both given ideas and invested himself. For example, in the city of Hafshjan, the idea and art of welding, which has caused about 70% of these people to be engaged in welding in the country and abroad and cause currency to the country, which can be called (creative welding city) according to the conditions of this city. Therefore, the purpose of this study is to introduce the creativity of creative citizens of Chaharmahal and Bakhtiari province. For this purpose, documentary, library, descriptive and field methods have been used. Due to the cultural, natural and religious capacities and potentials, historical and social and tourist attraction, each of the cities of the province has the ability to become a creative city.

Keywords: Creativity, Creative city, Creative citizen, Creativity seepage, Chaharmahal and Bakhtiari.

Citation: Beygbabaye, Bashir & Hosenimotlag, Jamalaldin (2023). An Analysis of Creative City Policy in Chaharmahal and Bakhtiari Province. *Urban and Regional Policy*, 2(1), 66-84.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیلی بر سیاستگذاری شهر خلاق در استان چهارمحال و بختیاری

بشیر بیک بابایی*

نویسنده مسئول، استادیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد ملکان، دانشگاه آزاد اسلامی، ملکان، ایران. رایانامه: bashir_beygbabaye@yahoo.com

جمال‌الدین حسینی مطلق

دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. رایانامه: hoseinija465@yahoo.com

چکیده

شهر خلاق عمدتاً با سرمایه انسانی پیوند خورده است و از آثار تاریخی آن تأکید شده است و ما اگر بیاییم. این شهر خلاق رابطه بندی کنیم می‌بینیم با دو دسته شهر خلاق و یا دو طبقه خلاق روبرو هستیم. یک عده که تولید کننده ایده هستند و یک که بکارگیرنده ایده و سرمایه گذار ایده هستند. در استان چهارمحال و بختیاری شهروندان خلاق هم ایده داده و هم خودش سرمایه گذاری کرده است. مثلاً در شهر هفشجان ایده هنر جوشکاری که باعث شده حدود ۷۰٪ درصد این مردم به جوشکاری در سطح کشور و خارج از کشور مشغول شوند و باعث ارز آوری به کشور شوند که می‌توان با توجه شرایطی که این شهر دارد آن را (شهر خلاق جوش) نامید. بنابراین هدف از این تحقیق معرفی تراوش‌های خلاقیت شهروندان خلاق استان چهارمحال و بختیاری است برای این منظور از روش اسنادی و کتابخانه و توصیفی و میدانی استفاده شده است روش کار بدین صورت بوده که با جستجو و بررسی منابع اینترنتی و کتابخانه ای و بررسی میدانی این تحقیق صورت گرفت. با توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های فرهنگی، طبیعی و مذهبی تاریخی و اجتماعی و جذب گردشگر کدام از شهرهای استان قابلیت تبدیل شدن به شهر خلاق را دارند.

کلیدواژه‌ها: خلاقیت، شهر خلاق، شهروندان خلاق، تراوش خلاقیت، چهارمحال و بختیاری.

استناد: بیک بابایی، بشیر و حسینی مطلق، جمال‌الدین (۱۴۰۲). تحلیلی بر سیاستگذاری شهر خلاق در استان چهارمحال و بختیاری. *سیاستگذاری شهری و منطقه‌ای*، (۱)۲، ۶۶-۸۴.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۳

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۱/۰۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۲

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۱/۱۳

سیاستگذاری شهری و منطقه‌ای، ۱۴۰۲، دوره ۲، شماره ۱، صص. ۶۶-۸۴

نوع مقاله: مروری

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

© نویسندگان

مقدمه

شهر خلاق این است که همیشه در یک مکان پتانسیل‌های خلاق وجود دارد. باید شرایط به‌گونه‌ای باشد که مردم فکر کنند برنامه‌ریزی نمایند و در استفاده از فرصت‌های به وجود آمده، ابتکار عمل داشته باشند. همچنین مردم بتوانند مسائل شهری مهارنشده را اداره کنند.

شهر با استفاده از اصطلاحاتی چون «شهر خلاق» و «طبقه خلاق» که بیانگر اهمیت فرهنگ و هنر در بافت شهری است، به طور فزاینده‌ای در مرکز توجه قرار گرفته است. از میانه دهه ۱۹۹۰ میلادی به بعد، ابتدا در بریتانیا و سپس در آمریکا، مفهوم شهر خلاق به یک پارادایم معمول و یک مدل جدید از گرایش به برنامه‌ریزی سیاست‌های شهری تبدیل شده است. اقتصاددانان، نمایندگان اصلی آنچه می‌تواند به‌عنوان مفهوم شهر خلاق تعریف شود، بوده‌اند. این مفهوم به شکلی واضح توسط مقامات شهری، برنامه‌ریزان شهری، تاجران، و هر شخص درگیر در توسعه شهری، برای رسیدن به تعریف جدیدی از شهرها به‌عنوان یک مرکز خلاق، به‌کار گرفته شده است. هر شهری قادر نیست به شهر خلاق تبدیل شود.

ایده شهر خلاق، مبحثی جدید و موردتوجه در حوزه مطالعات شهری و به‌ویژه توسعه شهری است که بر بهتر شدن محیط زندگی و ارتقای کیفیت زندگی به‌واسطه تفکرات نو شهروندان تأکید دارد. شهرهای خلاق، نقش اساسی در رشد و توسعه هر شهری خواهند داشت و وجود زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی، رهبری خلاقانه و نقش افراد خلاق و نوآور از جمله امکانات زیرساختی جهت رونق و توسعه شهری است. شهر خلاق یک روش جدید در برنامه‌ریزی شهری است که چگونگی اینکه مردم بتوانند، فکر، برنامه‌ریزی و عمل خلاقانه در شهرها داشته باشند را توضیح می‌دهد و نشان می‌دهد که ما چگونه می‌توانیم شهرهایمان را از طریق بهره‌گیری از تفکرات و استعدادهای مردم، سرزنده و زیست‌پذیر کنیم (Cohendet, Grandadam, & Simon, 2010).

طبق آخرین بررسی‌ها، ۶۰ شهر جهان خود را "شهر خلاق" نامیده‌اند: از منچستر خلاق تا بریستول و لندن خلاق در انگلستان ... در کانادا نیز تورنتو با برنامه فرهنگی خود برای تبدیل به یک شهر خلاق، ونکوور با کارگروه شهر خلاقش، و همچنین اتاوا با برنامه‌ای برای گذار به یک شهر خلاق، مجدانه این ایده را پیگیری می‌کنند. در استرالیا استراتژی شهر خلاق بریسان و همچنین آکلند خلاق را می‌بینیم. در آمریکا نیز سینسیناتی خلاق، خلیج تامپای خلاق، و انبوهی از مناطق خلاق دیگر به چشم می‌خورد. سال ۲۰۰۱ طرحی با عنوان "شهرهای خلاق" در واشنگتن به اجرا درآمد. سال ۲۰۰۳، دانشگاه اوزاکای ژاپن دانشکده‌ای با عنوان شهرهای خلاق تأسیس کرد و شبکه شهرهای خلاق ژاپن را در سال ۲۰۰۵ به راه انداخت. یوکوهاما نیز از سال ۲۰۰۴ عنوان شهر خلاق را یدک می‌کشد. سال ۲۰۰۴، یونسکو نیز در قالب برنامه جهانی خود پیرامون تنوع فرهنگی، شبکه شهرهای خلاق را راه‌اندازی کرد که ادینبرگ اولین عضو آن بود و از آن پس تاکنون شهرهای زیادی به آن پیوسته‌اند (Yencken, 1988).

شهرهای خلاق، به مراکز نوآوری خلاقیت و تبدیل ایده به ثروت، گفته می‌شود. از آنجایی که ایده و نوآوری، عناصر اصلی رقابتی در عصر جهانی‌شدن هستند، داشتن شهر خلاق، آرزوی هر جامعه‌ای است. اما در واقع شهر خلاق، رویکردی فرهنگی در توسعه شهری است و در این رویکرد، شهر باید بتواند محیطی جذاب برای جذب و پرورش

استعدادهای نوآوری‌ها و ایده‌ها باشد و بتواند از ایده‌ها و خلاقیت افراد، چه افراد خاص و ویژه مانند هنرمندان، دانشمندان، نویسندگان و چه از ایده‌های شهروندان عادی در جهت حل مسائل اساسی و نیز در جهت پایه‌ریزی رشد و توسعه خلاق بهره ببرد.

در این نگرش، فرهنگ پایه اصلی توسعه محسوب می‌شود و سایر بخش‌ها از آن متأثر است. به طوری که، اساس اقتصادی این شهرها نیز بر پایه فرهنگ و منابع فرهنگی است و از مفاهیمی چون صنایع فرهنگی، صنایع خلاق و اقتصاد خلاق سخن به میان می‌آید. از سوی دیگر، جذب و پرورش استعدادها و ایده‌ها، نیازمند محیطی تنوع‌پذیر بردبار و باز است، به طوری که افراد خلاق بتوانند به راحتی در آن فعالیت و کار کنند. یک شهر خلاق باید بتواند گروه‌های مختلف اجتماعی با فرهنگ‌های مختلف را نیز در خود پذیرا باشد (Vanolo, 2008).

پیش‌شرط‌های تحقق یک شهر خلاق

شرط اول این شهرها را می‌توان تحمل پذیرش تنوع دانست؛ تنوع و پیچیدگی مهم‌ترین اصل در شهر خلاق است. به عبارتی آن‌ها محیط‌های بازی به شمار می‌روند که توانایی پذیرش گروه‌های مختل انسانی با فرهنگ‌های مختلف را دارند. شرط دوم فراهم کردن بستر مناسبی برای بروز ایده‌های ساکنان و تبادل این ایده‌ها و در نهایت استفاده از آن‌ها برای حل مشکلات و توسعه اقتصادی، اجتماعی و شهری است. شرط سوم دسترسی شهر خلاق به استعدادها و منابع انسانی و فکری است. این اصطلاح تحت عنوان طبقه خلاق از آن یاد می‌شود. شرط چهارم دسترسی این شهرها به فناوری‌های سطح بالا و داشتن اقتصادی خلاق و استخدام افراد در این نوع صنایع است. شرط پنجم این شهرها را می‌توان قدرت و توان ویژه در مواجهه با بحران‌هایی چون فقر، بی‌خانمانی، بافت‌های فرسوده و ... دانست. شرط ششم وجود حکمروایی مطلوب در این شهرهاست؛ می‌توان سه عنصر، دولت محلی، نهادهای مردمی و بخش خصوصی را در کنار هم و در تعامل با هم دید. شرط هفتم همان جایگاه ویژه فرهنگ در ابعاد مختل شهر و نیز سیاست‌ها و برنامه‌های شهری و استفاده موثر از تمام منابع فرهنگی حتی آن‌هایی که ممکن است بی‌اهمیت جلوه داده و مورد غفلت واقع شوند مثل موسیقی محلی، غذا، لباس نمایش‌ها و بازی‌های بومی و ... (Mould, 2015)

برای درک بهتر مفهوم شهروند خلاق ابتدا باید خلاقیت را تعریف نمود. خلاقیت؛ آفرینندگی یا آفرینشگری یا خلاقیت، مهم‌ترین و اساسی‌ترین قابلیت و توانایی انسان و بنیادی‌ترین عامل ایجاد ارزش است که در همه ابعاد و جوانب زندگی وی نقش کاملاً حیاتی ایفا می‌کند. خلاقیت را می‌توان دیدن پدیده‌ها از دریچه‌های نو و غیرمعمول دانست. همچنین می‌توان آن را توجه به زاویه‌هایی که هیچ‌کس دیگر نمی‌بیند و سپس ارائه رهیافت‌هایی نو، غیرمعمول و اثربخش معنی کرد. در حقیقت خلاقیت به وجود آوردن تجربه‌های نو، ظرفیت و توانایی بازنویسی قواعد و ابزاری برای پیشینه کردن امکانات است.

شهر خلاق چیست؟

فرض ابتدایی شهر خلاق این است که افراد عادی می‌توانند کارهای فوق‌العاده‌ای انجام دهند به شرط اینکه فرصت کافی در اختیار داشته باشند. در شهر خلاق، خلاقیت می‌تواند از هر منبعی در محیط نشئت بگیرد. این محیط بسته به توانایی

خود بخش‌های متعددی چون جامعه ساکن در محیط، فضا و منظر شهری و امکانات محیطی را شامل می‌شود. فلسفه شهر خلاق بر این اصل بنا شده است که هر شهری استطاعت و ظرفیتی بسیار بیشتر از آنچه در وهله اول به نظر می‌آید در خود دارد؛ به عبارت دیگر در شهر خلاق همه خلاق‌اند! به همین منظور شهر باید فضایی برای جذب و پرورش ایده‌ها و نوآوری‌های همه باشد و بتواند از خلاقیت همه افراد چه افراد خاص و ویژه مانند هنرمندان، دانشمندان، نویسندگان و چه افراد معمولی بهره ببرد. شهر خلاق فضایی برای یادگیری و به‌کارگیری تمامی حس‌ها است. شهرهای خلاق رشد اقتصاد کشور را باعث می‌شوند. نظریه‌های مختلفی دربارهٔ این موضوع مطرح است. امروزه خلاقیت شهرها یکی از عوامل رشد اقتصادی شهرهاست؛ بنابراین شناخت و بررسی عوامل تأثیرگذار بر خلاقیت شهرها از موضوع‌های مهمی است که سیاست‌گذاران اقتصادی به آن توجه می‌کنند (O'Connor & Shaw, 2014).

شهروند خلاق

شهروند خلاق؛ در حقیقت شهر خلاق فضایی است که در آن فعالیت‌های نوین اتفاق می‌افتد و این به معنای وجود «شهروند خلاق» است. امروزه افرادی که مهارت‌های تکنولوژیک و خلاقانه دارند شهروند خلاق محسوب می‌شوند. شهروند خلاق شهروندی است نوآور علاقه‌مند، فرهنگ‌دوست، سرمایه‌گذار فعال و کارآفرین که می‌تواند باتدبیر و خلاقیت باعث پویایی، سرزندگی و رونق اقتصادی شهرها شود. شهروند آگاه و خلاق می‌تواند با سرمایه‌گذاری در شهرها کمک در اداره امور شهر، نوآوری‌های فرهنگی و تکنولوژیکی و بسط فرهنگ شهری و رهبری و مدیریت را برای برنامه‌ریزان و مدیران شهری سهل و آسان کند. یونسکو در سال ۲۰۰۴ با پایه‌گذاری شهر خلاق خلاقیت مردم را در کنار صنایع دستی، معماری و طراحی، رسانه و موسیقی، غذا از مؤلفه‌های شهر خلاق اعلام کرد. بر اساس مطالعه‌های صورت‌گرفته در رابطه با شهرها شاخص‌ها خلاقیت در شش دسته طبقه‌بندی می‌گردد که عبارت‌اند از: ۱. سرمایه انسانی؛ ۲. تکنولوژی؛ ۳. تحمل‌پذیری؛ ۴. ویژگی‌های اقتصادی؛ ۵. ویژگی‌های مکانی؛ ۶. صنایع و خدمات خلاق.

۱. سرمایه انسانی: وجود سرمایه انسانی عاملی در توسعه اقتصادی، رشد بهره‌وری و نوآوری است و آموزش کالایی مصرفی برای سرمایه‌گذاری در ظرفیت تولیدی فردی است؛ بنابراین با وجود نیروهای دانشگاهی و آموزش‌دیده سرمایه‌گذاری در آموزش و تربیت نیروی نخبه که عامل خلاقیت و رشد اقتصادی است.
۲. تکنولوژی: جهان مدرن به‌واسطه ایده‌های خلاقانه و تکنولوژی‌های جدید شناخته می‌شود، اما خلاقیت به‌تنهایی نمی‌تواند موفقیت را تسهیل کند. افراد خلاق به شروع قدرتمندی نیاز دارند که بتوانند ایده‌های خود را بیشتر کرده و راه‌های بهتر و جدیدتری را کشف کنند. به‌طور کلی، در حال حاضر استارت‌آپ‌ها به بهترین روش برای پیشرفت بیشتر تکنولوژی تبدیل شده‌اند.
۳. تحمل‌پذیری: تحمل‌پذیری مقوله‌ای مهم و اساسی در مدیریت خلاقانه است که بحث ویژه‌ای می‌طلبد.
۴. ویژگی‌های اقتصادی: برای هدایت کلان‌شهرها به سمت خلاقیت بیشتر و در نتیجه رشد اقتصادی بیشتر شهرها باید سیاست‌های مناسبی به کار گیرند در عصری که پیشرفت اقتصادی تحت لوای صنایع بزرگ صرفاً

نمی‌تواند پیشران یک کشور باشد، توجه ویژه به خلاقیت و صنایع خلاق در هر یک از شهرهای یک کشور در حال توسعه می‌تواند ضامن حفظ فرهنگ و اقتصاد کشور باشد. در این شهرها پیوند میان مردم، صنعت و فرهنگ در قالب صنایع فرهنگی بروز می‌یابد.

۵. ویژگی‌های مکانی: در حقیقت فرایند خلاقانه توسعه یک فضای شهری زمانی شکل می‌گیرد که افرادی که می‌خواهند از آن استفاده کنند در این فرایند دخیل باشند و چون تفکر ساری و جاری افراد در آن اجتماع در طراحی به چشم می‌خورد به نوعی از خلاقیت موجود در جامعه در شکل‌گیری شهر کمک گرفته می‌شود. این فرایند از یک سو به پویایی و توانایی محیط و از سوی دیگر به بروز طبقه خلاق و تعاملات طبقات درگیر با آن کمک می‌کند.

۶. صنایع و خدمات خلاق: شهرها امروزه اصلی‌ترین مراکز اقتصادی جوامع گوناگون هستند و توسعه پایدار و الگوهای درآمدی پایدار از مهم‌ترین مسائل شهری است. تمرکز بر توسعه صنایع خلاق و به‌کارگیری استراتژی‌های شهرهای خلاق یکی از راهکارهای پیشروی شهرهای امروزی است.

در پایان باید گفت شهر خلاق را می‌توان رویکردی جایگزین برای احیای شهری دانست. نقطه کانونی شهر خلاق، فرهنگ، آموزش، فضای خلاقیت است. خلاقیت در احیا و توسعه مجدد شهری بسیار مهم است. در این رویکرد اقتصاد فکری یا اقتصاد خلاق از اهمیت بسزایی برخوردار است. به عبارتی دیگر شهر خلاق تغییر از اقتصاد کارخانه‌ای به اقتصاد فکری یا خلاق و دوری از رویکرد دولت محوری به حکمروایی یا همکاری مابین دولت، شرکت‌ها و NGO هاست (Comunian, 2011).

پیشینه پژوهش

ساساکی (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان بازسازی شهری از طریق خلاقیت فرهنگی و اجتماعی، به بازنگری تفکر شهرهای خلاق در کانازاوا ژاپن پرداخته است. نتایج مطالعات وی نشان داد که یک شهر خلاق، به یک سیستم مبتنی بر تولیدات فرهنگی نیاز داشته و در مفاهیم توسعه باید به خلاقیت هنری و فرهنگی به‌عنوان زیرساخت‌های اجتماعی و همچنین عامل مؤثر تأثیرگذار توجه شود. وی ادامه داد برای ترویج سیاست شهر خلاق می‌بایست علاوه بر توجه منابع انسانی و نیروهای بااستعداد و خلاق، از رهبران کسب‌وکار در راستای توسعه شهر استفاده کرد. وی به‌منظور مشارکت فعال شهروندان ایجاد و بازسازی مکان‌های خلاق را پیشنهاد داده است (Sasaki, 2010). مجمع پژوهشگران مؤسسه قطب علمی صنایع خلاق و نوآوری (CCI) (۲۰۱۲) در یک بررسی شاخص‌های مطرح‌شده از سوی پژوهشگران و سازمان‌های مختلف را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و درنهایت شاخص‌های خلاقیت شهری را به دو بخش شاخص‌های فرهنگ پایه و شاخص‌های فناوری شبکه شهرهای جهانی تقسیم نموده‌اند. وایوانت (۲۰۱۳) به پژوهشی با عنوان خلاقیت در شهر: تضادهای شهری در شهر خلاق پرداخته است. باهدف تمرکز بر جنبه دیگری از شهر خلاق به ارتقای یک اقتصاد خلاق و اقتصاد صنایع خلاق همچون همیاران اقتصادی مهم و نیز به بحث در مورد تناقضات ذاتی سیاست‌های شهر خلاق پرداخته است (Vivant, 2013). دورماز (۲۰۱۵) به جایگاه کیفیت مکان‌های شهری در خلاقیت شهری پرداخته و در یک

مطالعه تطبیقی میزان خلاقیت شهری شهر سوها ۱ در حومه شهر لندن را با شهر بیوگلو^۲ در حومه استانبول را برحسب شاخص‌هایی از قبیل؛ مشخصات طبیعی، موقعیت، کاربری اراضی، فرم شهری، مشخصات بصری، مشخصات فرهنگی - اجتماعی، مشخصات ادراکی و مشخصات ارگانیکی شهر مورد بررسی قرار داده است (Durmaz, 2015). باتابیال و بلادی (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان اثرات نوآوری احتمالی در مدل شومپتری و رشد اقتصادی در منطقه خلاق، به تأییراتی که نوآوری تصادفی بر رشد اقتصادی شومپتری که در یک منطقه داشته است، پرداخته‌اند. این امر را از نظر ریچارد فلوریدا تجزیه و تحلیل کرده‌اند و مورد بحث قرار داده‌اند. تجزیه و تحلیل‌ها منجر به ۴ یافته اولیه شده است: اول به تعریف اصطلاح، مسیر رشد متوازن (BGP) و سپس به محاسبه نرخ رشد BGP در منطقه خلاق پرداخته‌اند و همچنین برای حل مشکل برنامه‌ریزی اجتماعی، الگوی انجامی نرخ رشد بهینه پارتو (اسم یک منطقه) به عنوان یک منطقه خلاق را محاسبه کرده‌اند. در نهایت با مقایسه BGP و نرخ رشد بهینه پارتو، در مورد اینکه آیا نوآوری خیلی زیاد یا خیلی کم بوده است، بحث کرده‌اند (Beladi & Batabyal, 2016).

محمدی و مجید فر (۱۳۸۹) در تحقیق خود تحت عنوان دوران شهرهای خلاق، بنگاه‌های اقتصادی، فضاها، مردم، پیوندها و چشم‌اندازها را پنج رکن اصلی خلاقیت شهری دانسته و ضمن تأکید بر حرکت شهرهای کشور به سمت شهر خلاق برای اجرای راهبردهای شهر خلاق تغییرات ارزشی و فرهنگی شهرها را جهت حرکت به سمت خلاقیت شهری را ضروری می‌دانند (Mohamadi & Majdifar, 2000). ربانی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیق خود به بررسی جایگاه تنوع اجتماعی در ایجاد شهرهای خلاق و نوآور پرداخته است. در این تحقیق بر نقش مشارکت فعال و خلاق گروه‌های قومی، نژادی و مهاجر در شهر و ادغام و ذوب آنان در جامعه میزبان تأکید شده است (Rabbani et al, 2011). پارسی و فرمehینی فراهانی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان طرح‌واره ذهنی، فضای شهری، خلاقیت به بررسی شفافیت بخشیدن به رابطه میان موضوع خلاقیت و فضای شهری، به عنوان مهم‌ترین عرصه عمومی آزادی اندیشه، بیان، اجتماع و عمل بالنده آحاد جامعه بر اساس علم روان‌شناسی شناختی و جامعه‌شناسی پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش، مؤید آن است که فضای شهری، عرصه‌ای عمومی و متکی به دموکراسی است که تجلی رابطه روان‌شناختی اندیشه‌ورزی و کنش اجتماعی است که می‌تواند بستر خلاقیت باشد (Parsi & Farmihani.F, 2013). مختاری ملک‌آبادی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیق خود میزان خلاقیت مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان را بر اساس ۱۲ مورد از معیارها و شاخص‌های یونسکو در قالب مدل‌های برنامه‌ریزی شهری مورد بررسی قرار داده‌اند (Mokhtari -M ET AL, 2014). سرور و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به تحلیل کارایی محلات شهری از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق در شهر بناب پرداخته‌اند. نتایج تحقیق ایشان نشان داد که با تفکیک محلات شهر بناب به دودسته کارا و ناکارا و قراردادن محلات کارا به عنوان الگو، جهت افزایش کارایی و عملکرد بهینه محلات ناکارا می‌توان برنامه‌ریزی کرد. محلات ناکارا با استفاده از برنامه‌ریزی جهت بهبود ورودی‌های تأثیرگذار، متناسب با اولویت آن‌ها نیز بهره‌گیری از محلات کارا، می‌تواند مسیر بهبود مناسبی جهت حرکت به سوی شهر خلاق را داشته باشد (Sarvar et al, 2016).

1. Soho

2. Beyoglu

چارچوب نظری

جین جیکبز، شهرهای خلاق را شهرهایی می‌داند که در نوآوری و ابتکار صنعتی موفق‌اند. او عقیده دارد که محیط انسان‌ساخت می‌تواند شانس‌های خلاقیت شهری را افزایش دهد. برای جیکبز، کلید محیط‌های شهری خلاق، در گرو تنوع هم در زمینه فضایی و هم اجتماعی و اقتصادی است.

در شهر خلاق مسائل شهری به صورت خلاقانه و با تفکر جمعی صاحبان اصلی فضاهای شهری، یعنی شهروندان و صاحبان مشاغل، در کنار مدیران و برنامه‌ریزان شهری مورد بررسی قرار می‌گیرد. شهرهای خلاق شهرهای هستند که قادرند راه‌حل‌های جدیدی برای مشکلات روزمره‌شان ارائه دهند. شهرهای خلاق بر تولیدات فرهنگی متمرکز هستند. در واقع متغیرهای شهر خلاق عبارت است از فناوری، استعداد و سطح تحمل که بین طبقه خلاق بسیار پراهمیت و بارزتر هستند. اگرچه این سه متغیر به تنهایی منجر به خلاقیت نمی‌شوند، ولی آن‌ها به عنوان عامل‌های جذب‌کننده و شکل‌دهنده به شهر قرار دهنده آن به سمت شهر خلاق عمل می‌کنند. از نظر پترهال شهرهای خلاق، نوع خاصی از شهرها در تغییرات پی‌درپی اقتصادی و اجتماعی با طی وسیعی از مهاجران جوان هستند (Ponzini & Rossi, 2010).

تبارشناسی شهر خلاق از اواخر دهه ۱۹۸۰ از سوی تعداد زیادی از اقتصاددانان و نوگرایان ظهور کرد. ظهور این ایده تلاشی برای بازسازی شهر در سطح جهانی بود. اما شروع عمومی تر این ایده به دهه ۱۹۹۰ بازمی‌گردد. اولین کسی که مفهوم شهر خلاق را مطالعه و آن را معرفی کرد، ریچارد فلوریدا بود. او معتقد بود خلاقیت و نوآوری باهم به عنوان عناصر کلی حرکت شهرها به سمت موفقیت هستند به گونه‌ای که این نوآوری‌های فن شناختی منجر به دگرگونی شهرها و افزایش سرمایه‌گذاری در آن‌ها می‌شوند. این خلاقیت و نوآوری‌ها از سرمایه‌های انسانی خلاق منتج می‌گردند. ریچارد فلوریدا در سال ۲۰۰۲ اولین کتاب خود را با عنوان (کلاس خلاق) منتشر کرد پس از آن در سال ۲۰۰۵ کتاب دیگری را برای تقویت موضوعش منتشر کرد. فلوریدا عقیده سرمایه انسانی، متشکل از حرفه‌های مشغول در صنایع مدرن، صنایع خدماتی پیشرفته و پژوهشی، را به وسیله افزودن حرفه‌های مربوط به هنر و فرهنگ بسط داد. وی این افراد را به عنوان (سرمایه خلاق) معرفی نمود، به گونه‌ای که این اصطلاح نسبت به سرمایه انسانی بیشتر توجه رسانه‌های جمعی را به سمت خود جذب نموده است. در سال ۲۰۰۷ نیز آلن اسکات با استفاده از ادبیاتی که ریچارد فلوریدا مطرح کرده بود، مباحثی را در ارتباط با شهرها و مناطق خلاق مطرح نمود. اصطلاح شهر خلاق در سال ۱۹۸۸ در سمیناری که به وسیله شورای استرالیا، شهر ملبورن و وزارت برنامه‌ریزی و محیط‌زیست برگزار شد اشاعه یافت. این سمینار متمرکز بر این بود که چگونه مسائل فرهنگی و هنری می‌تواند به بهترین صورت در فرایند توسعه شهری نقش آفرینی نماید. امروزه شهر خلاق موضوع جدیدی در حوزه مطالعات شهری است که توسط جامعه‌شناسان، مردم‌شناسان، اقتصاددانان و جغرافی‌دانان مورد تاکید قرار می‌گیرد. در این مبحث شهر به عنوان محل شکل‌گیری خلاقیت، دانایی، صنایع خلاق و اقتصادمحور مطرح است. از آن جایی که محور توسعه دانش‌بنیان، سرمایه‌های انسانی نوآور و خلاق است. بنابراین شهر باید ویژگی‌هایی داشته باشد که بتواند سرمایه‌های انسانی خلاق و مستعد را جذب و حفظ نماید. ادوین اولمن نیز به نقش استعداد یا سرمایه انسانی در کتاب کلاسیکش در مورد توسعه منطقه‌ای و جغرافیای انباشت تاکید نموده است. رابرت لوکاس نیز دستاوردهای خلاقانه مرتبط باخوشه‌بندی افراد مستعد با سرمایه انسانی به عنوان نیروی محرکه رشد و توسعه شهرها معرفی نموده است. وی بر این باور است که عملکرد شهرها در جمع‌آوری و سازمان‌دهی نیروی انسانی موجب

رشد حیرت‌انگیز اقتصادهای نیرومند بیرونی می‌شود که از آنها به‌عنوان (سرمایه انسانی بیرونی) نام‌برده است. بر همین مبنا وی نتیجه‌گیری نموده‌اند که این اقتصادها موجب افزایش بهره‌وری و ارتقای رشد شهری می‌شوند. ایک آندرسون و پیردسرشز اظهار نموده‌اند که توانایی تربیت و تقویت خلاقیت و جذب افراد خلاق نقش بسیار مهمی در توسعه منطقه‌ای دارد (McLean, 2014; Scott, 2014).

خلاقیت

خلاقیت در رشته‌های مختلف مانند روان‌شناسی، روان‌سنجی، علوم‌شناختی، هوش مصنوعی، فلسفه، تاریخ، اقتصاد، تحقیق، طراحی، کسب‌وکار، مدیریت و از منظرهای متفاوت هنری، علمی، اقتصادی و تکنولوژیکی مورد مطالعه قرار گرفته است. این مطالعات، خلاقیت روزمره، خلاقیت‌های خاص و مصنوعی را پوشش داده‌اند. باین‌حال هیچ تعریف واحد و ساده‌ای از خلاقیت وجود ندارد (این مفهوم دارای بیش از ۶۰ تعریف است (Sternberg, 1999) که شامل تمام ابعاد این پدیده می‌باشد). از یک سو، در باب تعریف تناقضاتی وجود دارد، از سوی دیگر، تعاریف خلاقیت به هم مرتبط هستند و هم‌پوشانی دارند. مشابه تناقضات موجود در تعاریف خلاقیت در روش‌های اندازه‌گیری خلاقیت هنوز تناقضاتی وجود دارد. نه استانداردی برای روش‌ها و تکنیک‌ها وجود دارد و نه یک روش سیستماتیک (Girard, Baycan & Nijkamp, 2011: 16). همه این انواع خلاقیت در مناطق مختلف با هم مرتبط‌اند و شامل "خلاقیت تکنولوژیکی" می‌شوند (Girard, Baycan & Nijkamp, 2011: 16).

جدول ۱. تعاریف مختلف از خلاقیت

عنوان	تعریف ارائه شده
هادامارد (۱۹۳۹)	اختراع یا کشف در ریاضیات و یا هر جای دیگر که با ترکیب ایده‌ها اتفاق می‌افتد.
اسنو (۱۹۸۶)	خلاقیت، یک لامپ در ذهن نیست، همان گونه که بسیاری از کارتون‌ها آن را به تصویر کشیده‌اند بلکه دستاوردی است از مطالعه فشرده، بازتاب طولانی، پشتکار و علاقه.
روتنبرگ (۱۹۹۰)	خلاقیت تولید چیزی است که هم جدید و هم واقعاً ارزشمند باشد.
استرنبرگ (۲۰۰۰)	توانایی تولید کاری است بدیع (اصیل و غیرمنتظره) در کیفیت بالا و مناسب (به‌عنوان مثال: مفید مرتفع‌کننده محدودیت کار).
تورنس (۱۹۸۹)	فرایند حساس شدن به مسائل، کمبودها، شکاف‌ها در دانش عناصر گمشده، ناهماهنگی‌ها و غیره؛ شناسایی مشکلات، جستجو برای راه‌حل؛ ایجاد حدس‌ها و یا تدوین فرضیه‌ها و احتمالاً اصلاح آن‌ها؛ و در نهایت ارتباط نتایج
سیمون (۲۰۰۱)	ما به تفکری خلاق می‌گوییم که چیزی را تولید کند که هم جدید و هم جالب و ارزشمند باشد.
UNCTAD (۲۰۰۴)	خلاقیت منبعی نیست که به یک ملت داده شود، بلکه منبعی است که عمیقاً در بسترهای اجتماعی، فرهنگی و تاریخی جا دارد و دارایی است که همه آن را دارند.
اسمیت (۲۰۰۵)	خلاقیت باید به‌وسیله جدید بودن محصولاتش تعریف شود نه به دلیل سودمندی، ارزش، قابلیت سوددهی، زیبایی و غیره.
اقتصاد خلاق بوستون / پژوهش، ایالات متحده آمریکا BRA (۲۰۰۹) UNCTAD (۲۰۰۸) ذکر شده در	خلاقیت می‌تواند به‌عنوان فرایندی که در آن ایده‌ها تولید و به هم ربط داده می‌شود و تبدیل به چیزهای ارزشمند می‌گردد، تعریف شود.

مأخذ: (Girard, Baycan & Nijkamp, 2011: 16)

خلاقیت شهری

خلاقیت بازتاب گسترده‌ای در مطالعات شهری و منطقه‌ای داشته است و برخی مفاهیم جدید مانند طبقه خلاق^۱، صنایع خلاق^۲، محیط خلاق^۳ و شهر خلاق را به ادبیات شهری افزوده است. مباحث بین‌المللی در چند سال گذشته تحت تأثیر این مفاهیم بوده است (Girard, Baycan & Nijkamp, 2011: 16).

طبقه خلاق

از نظر فلوریدا "طبقه خلاق متشکل از افرادی است که از طریق خلاقیت خود به ارزش اقتصادی می‌افزایند." بنابراین مشخصه طبقه خلاق این است که اعضای آن در کاری فعالیت دارند که کارکرد آن این است که انواع خلاقیت با معنای جدیدی را ایجاد کنند. هسته خلاق این طبقه جدید شامل دانشمندان، مهندسان، استادان دانشگاه، شاعران، نویسندگان، هنرمندان و سرگرم‌کنندگان، هنرپیشه‌ها، طراحان، آرشیوتکت‌ها و همین‌طور رهبران فکری جامعه نوین: نویسندگان غیر رمان، سردبیران، اشخاص فرهنگی، محققان متخصص، تحلیل‌گران و دیگر افراد متفکر هستند. اعضای این هسته خلاق اشکال جدید طرح‌ها را تولید می‌کنند که به طور گسترده می‌توان آن را ساخت، فروخت و استفاده کرد.

ماورای این گروه اصلی، طبقه خلاق همچنین شامل حرفه‌ای‌های خلاق است که در رشته‌های وسیع صنایع با دانش زیاد، مانند بخش‌های دارای تکنولوژی پیشرفته، خدمات مالی، حرفه‌ای‌های حقوقی و پزشکی و مدیریت تجاری، کار می‌کنند. این افراد عهده‌دار حل مشکلات ناشی از خلاقیت، باتکیه بر ساخت‌های پیچیده دانش، در جستجوی راه‌حل‌های ابداع‌گرایانه نیز هستند. در انجام چنین وظیفه‌ای، برای نمونه به درجه بالای تحصیلات رسمی، و بنابراین سطح بالایی از سرمایه انسانی نیاز است. اما هویت طبقه خلاق بسیار عمیق‌تر از تغییر مجموعه‌ای از برخوردها و ظواهر است و ریشه در تغییر شرایط اقتصادی دارد. آنچه این طبق را به هم پیوند می‌دهد تنها ارزش‌ها و نگرش‌های آن‌ها نیست بلکه جایگاه آن‌ها در ساختار اقتصادی است (Florida, 2012: 37).

شهر خلاق

تعریف شهر خلاق بسیار فراگیر است. تعاریف شهر خلاق از دیدگاه افراد و ارگان‌های مختلف را نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد شهر خلاق با رویدادها و بخش‌های هنری که شهرها را زنده و پویا می‌سازد و به آن‌ها ارزش واقعی می‌بخشد، در ارتباط مدنی است. فلسفه شهر خلاق این است که همیشه در یک مکان پتانسیل‌های خلاق وجود دارد. باید شرایط به‌گونه‌ای باشد که مردم فکر کنند، برنامه‌ریزی نمایند و در استفاده از فرصت‌های به وجود آمده، ابتکار عمل داشته باشند (Landry, 2008: 133). این امر می‌تواند از اداره افراد بی‌خانمان تا ایجاد ارزش یا ترقی محیط بصری باشد. فرض شهر خلاق بر این است که مردم می‌توانند شرایط فوق‌العاده‌ای را ایجاد کنند. شهر خلاق باید به زیرساخت‌های خلاق نیز دسترسی داشته باشد. زیرساخت‌های خلاق محدود به مواردی چون شبکه راه‌ها، فاضلاب و ساختمان نیست، بلکه ترکیبی از سخت‌افزار و نرم‌افزار است. نرم‌افزارهای شهر خلاق شامل نیروی کار ماهر و انعطاف‌پذیر، متفکران پویا،

1. Creative Class
2. Creative Industries
3. Creative Milieu

خالقان آثار و مجریان می‌باشد. خلاقیت نه تنها داشتن ایده است بلکه ظرفیت کاربرد این ایده‌ها نیز هست. شهر خلاق، استعدادها را شناسایی نموده، پرورش می‌دهد و جذب می‌کند و امکان تداوم آن را نیز فراهم می‌سازد (Landry, 2006: 16).

جدول ۲. تعاریف شهر خلاق از دیدگاه افراد و ارگان‌های مختلف

تعریف	نویسنده یا ارگان
شهرهای خلاق مکان‌هایی هستند که شما می‌توانید در آن فکر کنید، برنامه‌ریزی کنید و با تخیلات خود رفتار کنید.	لندری (۲۰۰۰)
شهرهای خلاق مکان تلاطم‌های بزرگ اجتماعی و فکری هستند؛ به هیچ‌عنوان مکان‌های راحتی نیستند.	هال (۲۰۰۰)
یک شهر خلاق یک محل خواهد بود که در آن بیگانگان وارد شوند و احساس یک حالت ابهام خاص داشته باشند؛ آن‌ها نباید از فرصت‌ها محروم شوند و نه به گرمی در آغوش گرفته شوند که موتور خلاقیت از دست برود.	شهر اوتاوا (۲۰۰۳)
یک شهر خلاق باید قادر به حفظ تمرکز هنرمندان، افراد خلاق، سازمان‌های فرهنگی و صنایع خلاق در داخل مرزهای خود باشد. شهرهای خلاق مراکز شهری متراکم که اقتصاد آن‌ها تحت سلطه ایده‌ها و افرادی که ایده‌های جدید برای زندگی دارند، است. این شهرها با خرد خودکار می‌کنند.	شهر تورنتو (۲۰۰۳)
شهرهای خلاق مناطق پویا از تجربه و نوآوری هستند که در آن ایده‌های جدید رشد کرده و مردم از طبقات اجتماعی گرد هم می‌آیند تا جوامع خود را مکان‌های بهتری برای زندگی، کار و تفریح کنند.	بردفورد (۲۰۰۴a)
شهرهای خلاق، خانه تنوع هستند؛ استعدادهای مختلف در شهرهای خلاق شناخته شده و ارائه می‌شوند.	بردفورد (۲۰۰۴b)
خلاقیت شهر خلاق در مورد تفکر، جانبی و افقی است؛ ظرفیت دیدن بخش‌ها و کل به طور هم‌زمان، همچون دیدن جنگل و درختان در یک لحظه.	لندری (۲۰۰۶)
مفهوم شهر خلاق به معنی فرایند تفکر جامع خلاق است که می‌تواند به طیف وسیعی از مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی اعمال شود.	کالاندیز و لانگ (۲۰۰۸)
شهر خلاق مکانی است با هنر و فرهنگ قوی و شکوفه خلاقیت و تنوع و فراگیری، استعداد هنری و خیال‌پردازی. محل هنرهای متنوع و فراگیر و فرهنگ (تعریف فرهنگ محور)، محل نوآوری اقتصادی، استعداد خلاق و صنایع خلاق (تعریف اقتصادمحور).	اسمیت و وارفیلد (۲۰۰۸)
یک شهر خلاق، یک مجتمع شهری است که در آن فعالیت‌های فرهنگی در انواع مختلف، اجزاء جدایی‌ناپذیر از این عملکرد اقتصادی و اجتماعی شهر هستند.	UNCTAD (۲۰۰۸)

منبع: (Girard, Baycan & Nijkamp, 2011: 26)

استان چهارمحال و بختیاری

استان چهارمحال و بختیاری، در جنوب غربی کشور قرار دارد به مرکزیت، شهرکرد است. نام چهارمحال و بختیاری اشاره به دو بخش منطقه چهارمحال و منطقه بختیاری دارد. چهارمحال بخشی روستانشین میان اصفهان و منطقه ایل‌نشین بختیاری بود. محال جمع مکسر واژه محل به معنی جا و مکان است و چهارمحال یعنی چهار ناحیه که عبارت بودند از: لار، کیار، میزدج و گندمان. در بخش‌بندی کنونی استان، لار در شهرستان

شهرکرد، شهرستان سامان و شهرستان بن، میزدج در شهرستان فارس، کیار در شهرستان کیار و گندمان در شهرستان بروجن قرار می‌گیرد. منطقه بختیاری نیز که از دیر باز کوچ گاه ایل بزرگ بختیاری بوده و هست، هم‌اکنون در بردارنده شهرستان‌های کوه‌رنگ، اردل و لردگان و بخش ناغان شهرستان کیار می‌باشد.

هفشجان مرکز پیشین چهارمحال تا پایان عصر صفوی، کیان مرکز چهارمحال در دوره افشاریه، چالستر مرکز چهارمحال در دوره زندیه و در میانه قاجاریه و شهرکرد یا دهکرد پیشین مرکز استان از دوره پهلوی و به طور رسمی از سال ۱۳۵۲ مرکز استان بختیاری و چهارمحال می‌باشد. منطقه بختیاری استان چهارمحال و بختیاری نیز در واقع بخش گرمسیری ایل بختیاری است که بیشتر کوچ رو هست. این استان با گستره‌ای برابر با ۱۶٬۴۲۱ کیلومتر مربع یک درصد از کل وسعت ایران، بیست و دومین استان کشور از نظر پهناوری می‌باشد. استان چهارمحال و بختیاری از جمله بخش‌های کوهستانی فلات مرکزی ایران محسوب می‌شود و در ۳۱ درجه و ۹ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۳۸ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۳۰ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۲۶ دقیقه طول شرقی گریونیچ قرار دارد. این استان از شمال و مشرق به استان اصفهان، از مغرب به استان خوزستان، از جنوب به استان کهگیلویه و بویراحمد و از سوی شمال غربی به استان لرستان محدود می‌شود. زبان‌های لری بختیاری، فارسی و ترکی قشقایی در میان ساکنان این استان رایج است. در شهرکرد، هفشجان، بروجن، فرخ شهر، گندمان و برخی دیگر از شهرهای استان به زبان فارسی با لهجه خاص خود صحبت می‌کنند.

شهرکرد با ۲۰۶۶ متر ارتفاع از سطح دریا، بلندترین مرکز استان در ایران است. میانگین ارتفاع در استان چهارمحال و بختیاری حدود ۲۱۵۳ متر است و به همین خاطر استان چهارمحال و بختیاری را بام ایران می‌دانند. بر پایه آخرین بخش‌بندی سیاسی کشور، استان چهارمحال و بختیاری دارای ۱۰ شهرستان، ۴۳ شهر، ۲۶ بخش و ۵۱ دهستان است. شهرستان‌های این استان عبارت‌اند از: شهرکرد، بروجن، لردگان، فارس، اردل، کوه‌رنگ، کیار، بن، سامان و خان میرزا.

منطقه چهارمحال دارای پیشینه‌ای کهن است. بر اساس سفالینه‌ها و ابزارهای سنگی ابتدایی کشف شده بروی تپه‌های باستانی و آثار کهن تاریخی شهر هفشجان، قدمت این استان به هزاره هفتم قبل از میلاد بر می‌گردد و بیانگر پیشینه ۹۰۰۰ ساله چهارمحال و بختیاری است.

تپه‌های باستانی شهرکیان همچون گورگای تپه (تپه شهرکهنه با قدمت ۷۰۰۰ ساله و تپه سراب (گنبدک) با قدمت هشت هزار ساله در شهرکیان نیز به صورت دهکده‌هایی کوچک در پیش از تاریخ در دامنه دشت‌های استان قرار داشته‌اند. با شروع دوره مس و سنگ یعنی ۵ تا ۷ هزار سال پیش عملاً انسان‌های ساکن در منطقه چهارمحال مشغول به کار کشاورزی گردیده و به تولید مواد غذایی پرداختند. از ۵۰۰۰ سال قبل چون دیگر مناطق، دوران نگارش یا دوران تاریخی آغاز می‌شود. در این رابطه کشف نمونه‌های سفال لب واریخته ارتباط این منطقه را با مناطق خوزستان و بین‌النهرین و آغاز نگارش در استان را مورد تأیید قرار می‌دهد.

سرزمین کنونی بختیاری هزاران سال است که سکونتگاه گروه‌های مختلف انسانی می‌باشد. منابع و امکانات طبیعی از قبیل آب، جنگل، مراتع، بارندگی مناسب، آبیگرهای فراوان و دره‌های مستعد برای کشاورزی، این سرزمین را به یکی

از بهترین زیستگاه‌ها و محل تجمع و سکونت گروه‌های انسانی در گذشته تبدیل نموده بود. افزون بر این امکانات، در بلندی‌های زاگرس و دامنه‌های آن، محیط مناسبی برای رویش نباتات علوفه‌ای و گونه‌های مختلف حیوانات فراهم کرده بود. سرزمین بختیاری در غرب منطقه فارس و ترک‌نشین چهارمحال قرار دارد. بختیاری جزئی از لرستان محسوب می‌شود و آن را لر بزرگ می‌نامیدند.

معرفی شهرهای استان چهارمحال و بختیاری که شرایط تبدیل شدن به شهر خلاق را دارا هستند:

۱- شهر خلاق گیاهان دارویی

استان چهارمحال و بختیاری به واسطه داشتن شرایط ویژه رویشی مانند شرایط توپوگرافی خاص، آب‌وهوای معتدل و قرار گرفتن در تابش مستقیم خورشید یکی از مهم‌ترین مراکز رویش گیاهان دارویی کشور و جهان است. استان چهارمحال و بختیاری از نظر تنوع گونه‌های گیاهی یکی از استان‌های مهم کشور به شمار می‌آید، به طوری که در حال حاضر نزدیک به ۳۵۰ گونه گیاهی شناسایی شده در استان، خاص و در انحصار این منطقه بوده و در دیگر مناطق کشور یافت نشده است به لحاظ ویژگی‌های خاص طبیعی و اقلیمی و تنوع آب‌وهوایی منحصر بفرد، در رده مهم‌ترین رویشگاه‌های گیاهان دارویی کشور قرار می‌گیرد. به لحاظ بافت اجتماعی و وابستگی‌های معیشتی مردم چهارمحال و بختیاری به طبیعت، مصرف گیاهان دارویی از دیرباز در این دیار مورد توجه بوده است و در حال حاضر هم در اکثر مناطق روستایی و عشایری استان مصرف گیاهان دارویی در درمان برخی بیماری‌ها از جایگاه بالایی برخوردار است. چهارمحال و بختیاری یکی از مهم‌ترین رویشگاه‌های گیاهان دارویی بوده و دارای برخی گونه‌های انحصاری از گیاهان طبیعی دارویی است که می‌توان به گونه‌هایی از این گیاهان با نام‌های کرفس کوهی، زرین گیاه، مورد، مخلصه، هواچوبه، چوک، مرزنجوش، شاه تره، ریواس، گون، م، سیر، تره، جاشیر، آویشن و ... اشاره کرد که در فصل بهار به صورت خودرو در دامنه‌های مرتفع و مناطق کوهستانی استان رشد می‌کنند.

۲- شهر خلاق جوش کاری

هفشجان چهارمحال و بختیاری که به عنوان قطب صنعت جوشکاری ایران شناخته می‌شود، به تازگی در مسیر جهانی شدن هم قرار گرفته است. اغلب جمعیت ۲۰ هزار تشخیص داده شده صنعتی از کوچک و بزرگ به حرفه جوشکاری مشغول هستند و جوشکاری اغلب طرح‌های مهم صنعتی کشور به دست آن‌ها انجام شده است. بر همین اساس به تازگی پیشنهاد انتخاب این شهر به عنوان پایتخت جوشکاری دنیا به یونسکو ارائه شده است؛ اتفاقی که بعد از ثبت به طور حتم کسب و کار چهارمحال و بختیاری‌ها به خصوص هفشجانی‌ها را رونق می‌دهد. هزار متخصص جوش هفشجانی در صنایع مهم به خارج از کشور نظیر کشورهای گرجستان، ارمنستان، کشورهای حوزه خلیج فارس مثل امارات متحده عربی و قطر، ایتالیا و آلمان اعزام شده‌اند و جوش‌های پیشرفته این کشورها متکی به جوشکاران هفشجانی است و ماهانه ۱۰ میلیون دلار ارز به کشور وارد می‌کنند. باتوجه به در اختیار داشتن دانش فنی و نیروهای متخصص در صنعت جوش در شهر هفشجان باید تلاش شود تا این شهر به عنوان پایتخت صنعت جوش جهان در یونسکو ثبت شود.

۳- شهر خلاق پایتخت کتاب

مستندات توسعه و ترویج کتاب و کتابخوانی در شهرکرد به اندازه یک مجموعه کتاب جمع‌آوری شد که این مستندات از سوی اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرکرد تهیه و تدوین و برای انتخاب به عنوان پایتخت کتاب ارائه شد. به گفته وی، پایتخت جهانی کتاب عنوانی است که هر سال از سوی سازمان جهانی یونسکو به شهری که بیشترین تلاش را در راستای تقویت جایگاه کتاب و ترویج کتابخوانی انجام می‌دهد، اطلاق می‌شود. رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان شهرکرد گفت: طرح پایتخت کتاب بر اساس مستندات ارائه شده پیرامون توسعه کتاب و کتابخوانی، برگزاری نشست‌های کتابخوانی، تعداد مؤلفان، تعداد کتاب‌های چاپ شده در یک سال و دسترسی مردم به کتاب و کتابخانه تعیین می‌شود. هم‌اکنون بیش از ۵۰ کتابخانه عمومی در چهارمحال و بختیاری با بیش از ۲۳ هزار عضو وجود دارد و نشست‌های کتابخوانی هر هفته در این استان برگزار می‌شود.

۴- شهر خلاق نمدالی

چهارمحال و بختیاری که به لحاظ ارتفاع به "بام ایران" شهرت یافته است در بخش دامداری و دامپروری در کنار سایر حوزه‌های دیگر مانند کشاورزی ظرفیت، پتانسیل و قابلیت بسیار مطلوبی دارد و به همین لحاظ تولیدات دامی از جمله پشم یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین مواد اولیه در این استان به شمار می‌رود. "نمدالی" یکی از دیرینه‌ترین هنرهای صنایع دستی است که از قرن‌های متمادی و چه بسا از بدو شکل‌گیری زندگی اجتماعی انسان‌ها به وجود آمده است. در همین راستا با توجه به فراوانی مواد اولیه و پی‌بردن به خاصیت پشم، هنر صنعت "نمدالی" شکل گرفت و تا به امروز نیز ادامه دارد. در همین راستا نمدالی در چهارمحال و بختیاری و به خصوص شهرهای شهرکرد و بروجن رونق خاصی در این استاندارد. بر اساس نظر و عقیده کارشناسان حوزه صنایع دستی، با توجه به پتانسیل بسیار بالا و تنوع انواع "نمد" تولیدی در چهارمحال و بختیاری به خصوص شهرهای شهرکرد و بروجن ظرفیت جهانی شدن در حوزه تولید این هنر صنعت را دارد. به همین منظور مراحل تبدیل شهرکرد مرکز استان چهارمحال و بختیاری به عنوان "شهر جهانی" نمد انجام شده و در حال پیگیری است.

نمدالی را یکی از مهم‌ترین و برجسته‌ترین هنر صنعت‌ها در این استان است: هم‌اینک ۵۰۰ هنرمند نمدال در ۱۵ کارگاه بزرگ تولیدی استان فعالیت می‌کنند. نمدالی چهارمحال و بختیاری در خرداد ۱۳۹۰ نمدالی به عنوان میراث ناملموس ملی به ثبت رسید. با توجه به کاربرد زیاد نمد، قابلیت استفاده از تولیدات مرتبط با این هنر صنعت در صنایع گردشگری، خودروسازی، دفاع و ورزش نیز وجود دارد. چهارمحال و بختیاری افزون بر ۱۲ هزار هنرمند صنایع دستی دارد که از این تعداد ۳ تا ۶ هزار نفر در فصل‌های مختلف سال فعالیت می‌کنند. از مجموع فعالان صنایع دستی در چهارمحال و بختیاری ۵۰۰ نفر در رشته "نمدالی" شهرهای شهرکرد و بروجن مشغول به فعالیت هستند. هم‌اکنون ۵۲ رشته صنایع دستی شهری، روستایی و عشایری در چهارمحال و بختیاری وجود دارد.

بافته‌های داری مانند فرش بافی، گلیم بافی، جاجیم بافی و قالی بافی، چوخابافی، نمدالی، کلاه‌مالی، گیوه دوزی، سرمه دوزی، منبت کاری، سفال گری، خورجین بافی، بافت سیاه چادر، قفل‌سازی، حجاری، گره‌چینی، احجام فلزی خاتم و

مشقات آن‌ها از مهم‌ترین صنایع دستی شهری، روستایی و عشایری چهارمحال و بختیاری به شمار می‌رود. "نمد" چهارمحال و بختیاری یکی از مهم‌ترین صنایع دستی در استان است که با پیگیری‌های صورت گرفته در سال گذشته شهرکرد به‌عنوان "شهر ملی نمد" انتخاب و معرفی شد و اکنون تلاش برای جهانی شدن این محصول دست مردم استان تشدید شده است.

نتیجه‌گیری

شهر خلاق در عصر جهانی شدن و اطلاعات، رقابت اصلی برای دستیابی ایده‌هاست و شهرها، به‌عنوان مراکز اصلی پرورش و جذب ایده‌ها، نقشی محوری در این رقابت دارند. از این رو شهرها، سعی می‌کنند زمینه را برای بروز ابتکارات، نوآوری‌ها و خلاقیت ساکنین خود و نیز جذب نیروهای فکری و خلاق فراهم آورند و به‌نوعی به مدیریت درست در این زمینه دست یابند.

برای اینکه محیط شهری بتواند منجر به ظهور خلاقیت افراد شده و نیز افراد خلاق را از بیرون جذب نماید، باید حائز شرایط و ویژگی‌های خاصی باشد. فلسفه وجودی شهر خلاق این است که همیشه در یک مکان پتانسیل‌های خلاق وجود دارد. پس باید شرایط به‌گونه‌ای باشد که مردم فکر کنند، برنامه‌ریزی نمایند و در استفاده از فرصت‌های به وجود آمده، ابتکار عمل داشته باشند و مسائل شهری مهارنشده را اداره نمایند. زیرساخت‌های خلاق محدود به مواردی چون شبکه راه‌ها، فاضلاب، ساختمان و... نیست، بلکه ترکیبی از سخت‌افزار و نرم‌افزار است.

نرم‌افزارهای شهر خلاق شامل نیروی کار ماهر و انعطاف‌پذیر، متفکران پویا، خالقان آثار و مجریان می‌باشد. خلاقیت نه تنها داشتن ایده است، بلکه ظرفیت کاربرد این ایده‌ها نیز هست. شهر خلاق، استعدادها را شناسایی، پرورش و جذب می‌کند و امکان تداوم آن را نیز فراهم می‌سازد. شهر خلاق را می‌توان رویکردی جایگزین برای احیای شهری دانست و این موضوع ناشی از مدیریت شهری درست نیز می‌باشد.

هدف اصلی از انجام این تحقیق فراهم نمودن شرایط لازم برای شهرهای ایران بخصوص مناطق محروم دارای شهروند خلاق تا با برداشتن گام‌های اثربخش و لازم خود را تبدیل به شهر خلاق نمایند. به‌عبارت‌دیگر این تحقیق به دنبال معرفی شهرهایی که شهروند و نیروی خلاق و استعداد‌های خدادادی که از گذشتگان به آنها رسید و این هنرها و شغل‌ها از نسلی به نسلی منتقل شده است و باعث رونق اقتصاد خانواده و شهر گردیده‌اند ضمن شناسایی به شهرها و مناطق کشور و جهان معرفی و سپس مدیریت شهری در این خصوص اقدام به تهیه زیرساخت و معرفی این شغل‌ها و هنرها به سطح جامعه و جهان بخصوص به‌عنوان شهر خلاق به یونسکو معرفی نمایند. لذا به مدیران و دست‌اندرکاران شهرها توصیه می‌گردد تا ضمن توجه به این مهم زمینه‌ساز زیرساخت‌ها و ایجاد و بستر لازم برای شهروندان خلاق گردند تا بتوانند به رشد و توسعه شهر در کنار مدیران خلاق زمینه رقابت اقتصادی و جذب گردشگر به مناطق گردند تا شهروندان خلاق ما از خلاقیت خود دلسرد نشوند و آن شغل و هنری که از گذشتگان به آنها رسیده ضمن به‌روزرسانی آن هنر و شغل باعث رونق اقتصاد و توسعه شهرها گردند و زمینه رقابت در این خصوص در بین شهرها به وجود آید.

در این راستا استان چهارمحال و بختیاری از مناطق محروم دارای شهروندان خلاق (به‌عنوان محدوده مورد مطالعه)

باتوجه به اینکه در مسیر جاده ترانزیتی و بین‌المللی خوزستان به چهارمحال و سپس به سایر استان‌ها قرار دارد و سهم عمده‌ای در بروز فعالیت‌های نوآور و عرصه اقتصاد خلاق دارد و در بسیاری از صنایع و منابع به‌عنوان قطب کشور یاد می‌شود. و همچنین باتوجه به پیشینه تاریخی و ظرفیت‌های مذهبی و جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی و اجتماعی طولانی و سابقه کهن خود در آداب و رسوم و آیین‌ها صنایع دستی و ادبی و در کل میراث ملموس و ناملموسی است که بسیاری از آنها یگانه و منحصر به این استان است و زادگاه افراد شجاع و دلاور و ادیبان و عارفان و قهرمانان ملی کشوری و انجام فعالیت‌هایی از جمله: صنایع مانند گلیم و فرش و جاجیم قفل‌سازی و جوشکاری و کارخانه گر و قطب‌های صنایع و میوه و جشنواره‌های مختلف و هنرهای مختلف و خاتم کاری و معرق کاری و... دارای مراکز علمی و دانشگاهی و مواهب طبیعی و چشم‌اندازهای طبیعی و وجود افراد خلاق و کارآفرین وجود پتانسیل‌های گردشگری و تفریحی می‌باشد که زمینه را برای طبقه خلاق یا شهروند خلاق به وجود آورده است و نیازمند مدیران خلاق می‌باشد که بتواند باتوجه به پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های موجود در شهرهای استان چهارمحال و بختیاری این شهرها شرایط تبدیل شدن به یک شهر خلاق را دارند.

پیشنهادها

- استفاده از مدیران خلاق و متخصص و متعهد و دلسوز و مردمی و بومی در مدیریت شهری
- پرورش و گسترش کارآفرینان و افراد خلاق محلی و مدیریت اختراعات و ایده‌های شهروندان خلاق ضمن حمایت و بازاریابی محصولات منحصر به فرد آنها در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی از طریق دولتی و بخش خصوصی
- برگزاری جشنواره‌ها، کارگاه‌ها و نمایشگاه‌ها برای گروه‌های مختلف سنی و خانواده‌ها و ایجاد خانه‌های کارآفرین در زمینه فرهنگ و هنر و صنعت برای حمایت از طرح‌های خلاقانه در سطح شهر
- طراحی لباس مدارس بر اساس لباس محلی مثلاً لباس بختیاری و چوقا و کیف و کفش گیوه و... و لباس فشقایی و...
- باتوجه به مشکلات هر شهر هر ساله یک سرفصل به سرفصل‌های آموزشی اضافه گردد. مثلاً در یک شهر مشکل نظافت شهر است سرفصلی به‌عنوان نظافت شهر و در شهر دیگر مشکل ترافیک محلی به نام ترافیک
- پیوستن لکه‌های فرهنگی شهر کرد در محله‌های هدف بر اساس طرح جامع و تفضیلی شهرداری با در شهروندی از طرح بازآفرینی شهری باعث رونق و تحول در حوزه نمدمالی می‌شود.
- احیا و تقویت کارگاه‌های سنتی و همچنین راه‌اندازی بازارچه صنایع دستی و راه‌اندازی "گذر صنایع دستی" در قسمت‌های مختلف شهر
- توسعه فرهنگ خلاقیت و توسعه فرهنگ و نوآوری برای رشد و توسعه شهر
- مدیریت شهری باید تسهیل‌گر برای ارائه خدمات به افراد خلاق باشد
- حفاظت و نگهداری از مجموعه‌ها هنری و فرهنگی و که علاوه بر زمینه نمایشی بقای آنها به‌عنوان میراث شهری را برای نسل‌های بعدی بازدیدکنندگان و گردشگران داخلی و خارجی فراهم می‌کند. مانند مجسمه‌ها، بناهای یادبود، عناصر شاخص هنری در فضاهای شهری و آثار هنری مرتبط با شهر

- تشکیل انجمن‌های نخبگان و اتاق فکر نخبگان مدیریت شهر، اختصاص مکان‌هایی به طبقه خلاق جامعه و قراردادن امکانات و تسهیلات لازم در اختیار آن‌ها
 - تشویق مردم جهت استفاده از صنایع دستی محلی و راه‌اندازی کارگاه‌های گیوه‌بافی و نم‌بافی و کلاه و چوخابا و تاکید در استفاده از آنها به وسیله مردم که این صنعت بومی و محلی از بین نرود و باتوجه به اینکه استان چهارمحال و بختیاری رتبه اول بیکاری را در کشور دارد یکی از عوامل این بیکاری عدم حمایت صنایع بومی و محلی است که در گذشته تعدادی از مردم و جوانان از این شغل امرار و معاش می‌کردند به دلیل عدم فرهنگ‌سازی در این خصوص این صنایع به مرور به دلیل عدم حمایت مسئولین ذی‌ربط در حالت نیمه تعطیل و در بعضی جاها از بین رفته‌اند.
 - برگزاری جشنواره‌های و همایش‌ها و فستیوال‌ها و کنسرت‌ها مختلف در سطح استان جهت معرفی و جذب گردشگر
 - تجلیل از شهروندان خلاق در سطح استان و شهرها به منظور تشویق جوانان به اشتغال در زمینه صنایع دستی
 - برگزاری مراسم محلی برای بالابردن تعلق اجتماعی شهروندان و ایجاد فضایی برای مشارکت شهروندان
 - ایجاد ویترینی یا موزه مانند در رستوران‌ها و مهمان‌خانه‌ها و خانه معلم‌ها و مسافرخانه‌ها جهت به نمایش گذاشتن نمونه‌هایی از صنایع دستی و مناظر طبیعی و مذهبی و معرفی ادیبان و عارفان و شهدای شاخص و هنرمندان و در کل معرفی خلاقیت‌های شهروندان در تمام شهرها جهت جذب گردشگر به استان و شهرستان‌ها
 - ما باید از تراکم‌فروشی بیرون بیایم و به افکار جدیدی به اداره شهرمان پردازیم.
 - رویکرد یکپارچه ساختار شهری در جهت یکپارچگی و رفع ناهماهنگی مدیریت شهری به وجود آید و شهرداری در رأس مدیریت یکپارچه و هماهنگ شهری قرار داده شود.
 - در مدیریت شهرها میان پژوهشگر و مدیریت شهری می‌بایست رابطه دوسویه برقرار شود.
 - در یک کلام مدیریت شهری نباید نسبت به افراد خلاق و نوآور، بی‌تفاوت باشد و می‌بایستی زیرساخت‌های لازم برای افراد خلاق در شهرها فراهم شود.
 - سیاست‌های لازم برای شهر خلاق
- نکته مهم در مورد خلاقیت این است که از طریق کار یدی سخت حاصل نمی‌شود، بلکه لوازم و شرایط خاصی را می‌طلبد. از این رو تا وقتی این شرایط در شهری وجود نداشته باشد نمی‌تواند به شهر خلاق تبدیل شود. این شرایط عبارت‌اند از:

۱- تمرکز

خلاقیت شهری در وهله اول به حضور تعداد قابل توجه جمعیت در یک مکان معین بستگی دارد. "تمرکز جمعیت" گستره وسیعی از روابط انسانی را به وجود می‌آورد که از این طریق حجم زیادی از افکار و اطلاعات گوناگون مبادله می‌شود. شهری که جمعیت زیادی را در خود جای داده است، شانس زیادی برای تولید عقاید خلاق دارد ولی این به معنای آن نیست که منحصرأ شرط خلاقیت است. تمرکز تنها افزایش تعداد مردم نیست بلکه بیشتر شدن تعاملات

آن هاست. تمرکز جمعیت بیشتر مردم در مکان مشخص منجر به ملاقات مکرر و ارتباطات میان افراد و در نتیجه تولید ایده‌های جدید می‌شود.

۲- تنوع

در بحث خلاقیت شهری، تنوع نه تنها در شهروندان، دانش، مهارت و فعالیت‌هایشان، بلکه در پروژه‌های شهری، مانند طرح‌های ساختمانی نیز در نظر گرفته می‌شود. از نظر "جین جیکوبز" روزنامه‌نگار آمریکایی، یک شهر با جمعیت متنوع (خانواده‌ها، کارآفرینان، هنرمندان، مهاجرین، سالمندان، دانشجویان و...) می‌تواند با دسترسی به این حجم زیاد و متنوع اطلاعات و مهارت‌ها، سود کند. در شهری با این ماهیت، همه‌گونه فرصت مناسب برای شهروندان به‌منظور تعامل اجتماعی باهم، مبادله اطلاعات، دستیابی به عقاید تازه و نوآوری‌ها، وجود دارد. به طور خلاصه، تنوع به پویایی و بنابراین زندگی شهری پرونق می‌انجامد.

۳- پویایی و تحرک

تمرکز و تنوع در یک مکان مشخص برای ایجاد شهر خلاق ضروری است اما کافی نیست. برخی شهرها این دو شرط را دارند، ولی هنوز شهر خلاق نیستند. اساس این عامل بنیادین نوسانات کوچکی است که می‌تواند تغییرات متعددی ایجاد کند. در واقع ناپایداری باعث می‌شود شهر خود را در موقعیت حساس ببیند و خواه‌ناخواه به سمت خلاقیت تهییج شود.

شبکه شهر خلاق؛ رویکردی برای فراگیر شدن ایده شهر خلاق

شبکه شهر خلاق، شامل شهرهایی است که قصد دارند تجربیات، ایده‌ها و بهترین راه‌حل‌های خود را در زمینه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با یکدیگر به مشارکت گذاشته و توسعه اقتصادی را دنبال کنند. این شهرها در تلاش‌اند بر حضور خود در این شبکه صحه گذاشته و به برنامه‌های مطمئنی که موجب برتری و مزیت نقش و عملکرد آنان می‌شود ملحق شوند. مطلوبیت و عملکرد خوب و منظم در این شهرها ثبات اجتماعی را به همراه داشته است که با در نظر گرفتن برخی شاخص‌ها می‌توان رابطه‌ای منطقی بین شهرهای خلاق و شهرهایی که قابلیت زندگی مناسبی دارد را برقرار نمود.

این شاخص‌ها در برخی از زمینه‌ها با شاخص‌های خلاقیت مطابقت دارد، سایر شاخص‌ها عموماً به ویژگی‌های متعدد زیستی مرتبط است. شاخص‌هایی که در برنامه‌ریزی شهر خلاق هم مورد توجه قرار می‌گیرند: نیروی کار (انعطاف‌پذیری و کیفیت)، نزدیکی به بازارها، کیفیت آموزش محلی، هزینه تحقیق و توسعه، نخبگان، هنر، فرهنگ، باورها و ارزش‌ها و...

این سیستم‌ها نشان‌دهنده تغییر جهت‌گیری از تعاریف صرف اقتصادی، رفاه و خوشبختی به سمت رویکردی معطوف به توسعه پایدار است. توسعه‌ای که به معنای برآوردن نیازهای شهروندان بدون اختلال در توانایی شهروندان آینده در تأمین نیازهایش است.

شهر خلاق و نوآور از جمله مباحث جدید در حوزه مطالعات شهری توسط، جغرافی‌دانان، اقتصاددانان و جامعه‌شناسان در رسیدن به جامعه دانایی و توسعه دانایی محور مورد تأکید قرار گرفته است. در این راستا شهر به‌عنوان محل شکل‌گیری خلاقیت، دانایی، صنایع خلاق و نوآور و اقتصاد دانایی در یک رویکرد ترکیبی در نظر گرفته شده است.

References

- Batabyal, A. Beladi, H. (2016). The effects of probabilistic innovations on Schumpeterian economic growth in a creative region. *Economic Modelling*, val.53: 224–230.
- Center of excellence of Creative Industries and innovation (CCI) (2012), CCI creative city index 2012.
- Chatterton, P. (2000). Will the real Creative City please stand up? *City*, 4(3), 390-397.
- Cohendet, P., Grandadam, D., & Simon, L. (2010). The anatomy of the creative city. *Industry and innovation*, 17(1), 91-111.
- Comunian, R. (2011). Rethinking the creative city: the role of complexity, networks and interactions in the urban creative economy. *Urban Studies*, 48(6), 1157-1179.
- Durmaz, S. Bahar (2015). Analyzing the Quality of Place: Creative Clusters in Soho and Beyoglu, *Journal of Urban Design*, Vol. 20, and No.
- Girard, Luigi Fusco; Baycan, Tuzin; Peter, Nijkamp (2011): *uSustainable City and Creativity Promoting Creative Urban Initiatives*”; Ashgate Publishing Limited; England.
- Khorasgani, D. A. R., et al. (2011). "Review the Role of Social Diversity in Creating Innovative and Creative Cities (Case Study: Isfahan City)." *Geography and Development Iranian Journal* 9(21): 159-180. (in Persian)
- Landry, Charles, (2006): *LLineages of the creative cit., Research uournal for Creative Cities” (RJCC), vol.1, March.*
- Landry, Charles, (2008): *The Creative City. A Toolkit for Urban Innovators.* 2nd. Edition. Near Stroud: Comedia, London.
- McLean, H. (2014). Digging into the creative city: A feminist critique. *Antipode*, 46(3), 669-690.
- Mohammadi, K., Majidfar, M., (2010). Note on Creative City, *Municipalities Monthly*, 11(100). (in Persian)
- Mokhtarimalekabadi, R., Saghai, M., Iman, F., (2014). Classification of fifteen regions in Isfahan City based on the creative city Indicator Using models in regional planning. *Research and Urban Planning*, 5(16): 105-120. (in Persian)
- Mould, O. (2015). *Urban subversion and the creative city*: Routledge.
- O’Connor, J., & Shaw, K. (2014). What next for the creative city? *City, culture and society*, 5(3), 165-170.
- Parsi, H. R. and Farahani, B. F. (2017). "Mental Schema, Urban Space, Creativity." *Journal of Architect, Urban Design & Urban Planning*, 9(17): 303-315. (in Persian)

- Ponzini, D., & Rossi, U. (2010). Becoming a creative city: The entrepreneurial mayor, network politics and the promise of an urban renaissance. *Urban Studies*, 47(5), 1037-1057.
- Richard Florida(1996). *Regional Creative Destruction: Production Organization, Economic Transformation of the Midwest*. Economic Globalization, and the Geography, vol.72, No.3.(July).
- Sarvar, R; Akbari, M; Amani, M. (2015). Analyzing the efficiency of urban neighborhoods in terms of creative city indicators, a case study: Bonab city, *Geography neighborhood*. 14(48): 351-322.
- Sasaki, M. (2010). Urban regeneration through cultural creativity and social inclusion: Rethinking creative city theory through a Japanese case study, *Cities*. Vol 27: 53–59.
- Scott, A. J. (2014). Beyond the creative city: cognitive–cultural capitalism and the new urbanism. *Regional Studies*, 48(4), 565-578.
- Sternberg, Robert J, 1999, Hand book of Creativity: Cambridge University Press.
- Vanolo, A. (2008). The image of the creative city: Some reflections on urban branding in Turin. *Cities*, 25(6), 370-382.
- Vivant, E. (2013). Creatives in the city: Urban contradictions of the creative city, *City, Culture and Society*, vol.4: 57–63.
- Yencken, D. (1988). The creative city. *Meanjin*, 47(4), 597-608.

